

Het Nederlandse wapenexportbeleid in 2005

Rapportage over de uitvoer van militaire goederen
van de staatssecretaris van Economische Zaken en
de minister van Buitenlandse Zaken mede namens
de minister voor Ontwikkelingssamenwerking

juni 2006

Inhoudsopgave rapport Nederlands wapenexportbeleid 2005

Hoofdstuk	<u>pagina</u>
Inhoudsopgave	2
1 Inleiding	3
2 Instrumenten en procedures van het wapenexportbeleid	3
3 Uitgangspunten van het wapenexportbeleid	5
4 Transparantie in het wapenexportbeleid	6
5 De Nederlandse defensiegerelateerde industrie	8
6 EU-samenwerking	10
7 Het Wassenaar Arrangement	12
8 Wapenbeheersing	13
Bijlagen	
<i>1 Overzichten van de waarde van de in 2005 afgegeven vergunningen voor de uitvoer van militaire goederen per categorie goederen en van de waarde van de in 2005 afgegeven vergunningen voor de uitvoer van militaire goederen per land van eindbestemming</i>	18
<i>2 Schema van de ontwikkeling van de Nederlandse wapenexport voor de jaren 1996-2005</i>	33
<i>3 Overzicht van de waarde van de in 2005 afgegeven vergunningen voor doorvoer van militaire goederen per land van bestemming</i>	34
<i>4 Genotificeerde afgewezen vergunningaanvragen ('denial notifications') in 2005</i>	35
<i>5 Overzicht van in 2005 verkocht overtollig defensiematerieel</i>	37
<i>6 Overzicht van wapenembargo's van kracht in 2005</i>	38
<i>7 Overzicht van de in 2005 beantwoorde schriftelijke vragen van de Tweede Kamer over wapenexport</i>	44

1. Inleiding

Het voorliggende rapport over het Nederlandse wapenexportbeleid in 2005 is het negende rapport dat conform de 'Notitie over meer openbaarheid met betrekking tot de rapportage over de uitvoer van militaire goederen' (Kamerstuk 22 054 Nr. 30, 27 februari 1998) is opgesteld. Het rapport bevat:

- een overzicht van de uitgangspunten en het instrumentarium van het Nederlandse wapenexportbeleid
- een beschrijving van de ontwikkelingen op het gebied van transparantie
- een kenschets van de Nederlandse defensiegerelateerde industrie
- een beschrijving van de voor het wapenexportbeleid relevante ontwikkelingen in de EU
- een schets van rol en betekenis van het Wassenaar Arrangement
- en een beschrijving van de inspanningen op het terrein van de wapenbeheersing met bijzondere aandacht voor de problematiek van de kleine wapens

In *bijlage 1* bij het rapport staan de waarden van de verleende exportvergunningen in het jaar 2005 per categorie militaire goederen en per bestemmingsland. In de rapportage is ervoor gekozen de cijfers over de eerste en de tweede helft van 2005 ook afzonderlijk weer te geven.

Bijlage 2 geeft de ontwikkeling weer van de Nederlandse wapenexport voor de periode 1996-2005. *Bijlage 3* bevat een overzicht van de verstrekte vergunningen voor doorvoer van militaire goederen naar derde landen.

In *bijlage 4* worden de door Nederland aan de EU-partners gemelde afwijzingen van aangevraagde vergunningen vermeld. Deze meldingen zijn onderdeel van de EU-Gedragscode inzake uitvoer van militaire goederen.

Bijlage 5 biedt een overzicht van het overtollig defensiematerieel dat in 2005 is verkocht. Als *bijlage 6* bij deze rapportage is een overzicht gevoegd van wapenembargo's die in 2005 van kracht waren. Tot slot bevat *bijlage 7* een overzicht van de in 2005 beantwoorde schriftelijke vragen van de Tweede Kamer over het wapenexportbeleid.

2. Instrumenten en procedures van het wapenexportbeleid

Vergunningen voor de uitvoer van militaire goederen worden verstrekt op grond van de In- en uitvoerwet. Bedrijven of personen die voornemens zijn goederen en technologie uit te voeren die voorkomen op de zgn. lijst militaire goederen behorend bij de bijlage van het In- en uitvoerbesluit strategische goederen, dienen bij de Centrale Dienst voor In- en Uitvoer (CDIU) een aanvraag in voor een uitvoervergunning. De CDIU, onderdeel van de Belastingdienst/Douane Noord van het Ministerie van Financiën, staat voor de verlening van uitvoervergunningen onder beleidstoezicht van

het Ministerie van Economische Zaken. Aanvragen voor de uitvoer van militaire goederen naar de NAVO- en EU-lidstaten en daarmee gelijkgestelde landen (Australië, Japan, Nieuw Zeeland en Zwitserland) worden in beginsel door het Ministerie van Economische Zaken afgehandeld. In het verslagjaar gold een uitzondering op deze regel voor Bulgarije, Cyprus, Roemenië en Turkije¹. Aanvragen voor uitvoer naar deze landen, alsmede aanvragen voor uitvoer naar alle overige landen, werden voor advies voorgelegd aan de minister van Buitenlandse Zaken. Diens advies neemt bij de besluitvorming over de afgifte van een exportvergunning een centrale plaats in. Indien wordt vastgesteld dat geen bezwaren bestaan tegen de voorgenomen uitvoer, wordt door het Ministerie van Economische Zaken een uitvoervergunning verleend.

Waar het aanvragen betreft voor uitvoer naar ontwikkelingslanden die voorkomen op deel 1 van de OESO/DAC-lijst geeft de minister van Buitenlandse Zaken na overleg met de minister voor Ontwikkelingssamenwerking een 'ontschot' advies aan de staatssecretaris van Economische Zaken.²

In geval van uitvoer van militaire goederen die worden afgestoten door de Nederlandse krijgsmacht, wordt de Kamer vooraf vertrouwelijk ingelicht door de staatssecretaris van Defensie. In het geval van afstoting is de normale vergunningprocedure van toepassing en worden dergelijke transacties, evenals exporttransacties van het bedrijfsleven, door het Ministerie van Buitenlandse Zaken getoetst aan de criteria van het wapenexportbeleid.

Met een wijziging van de In- en Uitvoerwet werd in 2001 de mogelijkheid gecreëerd om de systematiek en toetsing van het wapenexportbeleid in bepaalde gevallen ook toe te passen op de doorvoer van militaire goederen over Nederlands grondgebied. Middels een daaropvolgende wijziging van het In- en uitvoerbesluit strategische goederen werden vervolgens drie te onderscheiden typen doorvoercontrole geïntroduceerd.

Ten eerste een generieke vergunningplicht in gevallen waarbij militaire goederen gedurende de doorvoer voor langere tijd in Nederland verblijven dan wel tijdens doorvoer een bewerking ondergaan. Van deze vergunningplicht zijn uitgezonderd doorvoorzendingen die onder de effectieve uitvoercontrole van een bevriend (partner)land of een bondgenoot staan of die bestemd zijn voor één van deze landen, te weten: EU-lidstaten, NAVO-bondgenoten, Zwitserland, Australië, Nieuw Zeeland en Japan.

Ten tweede een mogelijkheid om op ad hoc basis een vergunningplicht op te leggen voor doorvoorzendingen van militaire goederen die buiten de

¹ Tot medio 2005 gold deze uitzondering ook voor Estland, Malta, Letland, Litouwen, Slovenië en Slowakije.

² De OESO/DAC lijst is een door de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling opgestelde lijst van landen die internationale financiële steun ontvangen. Deel 1 betreft ontwikkelingslanden.

generieke vergunningplicht vallen. Van die laatste mogelijkheid kan met name gebruik worden gemaakt als er aanwijzingen bestaan dat een zending niet al onder de effectieve exportcontrole van het land van herkomst staat, of dat een zending tijdens de doorvoer over Nederlands grondgebied een andere dan bij de afgifte van een uitvoervergunning beoogde bestemming lijkt te krijgen.

Ten derde een meldplicht voor doorvoorzendingen van alle militaire goederen zoals opgenomen in de bijlage bij het In- en uitvoerbesluit strategische goederen. Dit in de eerste plaats om inzicht te krijgen in de positie die Nederland inneemt als doorvoerland, maar ook om meer informatie te genereren ten behoeve van de besluitvorming over het al dan niet opleggen van de eerder genoemde ad hoc vergunningplicht.

3. Uitgangspunten van het wapenexportbeleid

Aanvragen voor vergunningen voor de uitvoer van militair materieel worden per geval getoetst aan de acht criteria van het wapenexportbeleid met inachtneming van de aard van het goed, de eindbestemming en de eindgebruiker. Deze acht criteria zijn vastgesteld door de Europese Raden van Luxemburg (1991) en Lissabon (1992), en luiden als volgt:

- 1. naleving van de internationale verplichtingen van de lidstaten van de Gemeenschap, met name door de Veiligheidsraad van Verenigde Naties en de Europese Gemeenschap uitgevaardigde sancties, de verdragen inzake non-proliferatie en andere onderwerpen, alsmede andere internationale verplichtingen.*
- 2. eerbiediging van de rechten van de mens in het land van eindbestemming.*
- 3. de interne situatie van het land van eindbestemming ten gevolge van spanningen of gewapende conflicten.*
- 4. handhaving van vrede, veiligheid en stabiliteit in de regio.*
- 5. de nationale veiligheid van de lidstaten, van de gebieden waarvan één van de lidstaten de buitenlandse betrekkingen behartigt, alsmede van bevriende landen of bondgenoten.*
- 6. het gedrag van het land van eindbestemming ten opzichte van de internationale gemeenschap, met name de houding ten aanzien van terrorisme, de aard van zijn bondgenootschappen en de eerbiediging van het internationale recht.*

7. *het gevaar dat de goederen een andere dan de opgegeven eindbestemming krijgen, hetzij in het aanschaffende land zelf ofwel via ongewenste heruitvoer.*
8. *de verenigbaarheid van de wapenexporten met het technische en economische vermogen van het ontvangende land, rekening houdend met de wenselijkheid dat staten met een zo gering mogelijk beslag op mensen en economische middelen voor bewapening, in hun legitieme veiligheids- en defensiebehoeften voorzien.*

In juni 1998 aanvaardden de lidstaten van de Europese Unie de EU-Gedragscode voor de wapenexport. Zij kwamen daarin een gemeenschappelijke interpretatie van de criteria van het wapenexportbeleid overeen. Tot de Gedragscode behoort tevens een mechanisme voor informatie-uitwisseling, notificatie en consultatie indien een land een exportvergunningaanvraag in behandeling heeft op een bestemming waarvoor eerder een soortgelijke aanvraag door een andere lidstaat is geweigerd. De Gedragscode bevat minimumnormen. De code erkent uitdrukkelijk de bevoegdheid van de lidstaten om nationaal een restrictiever wapenexportbeleid te voeren dan de Gedragscode voorschrijft.³

Bosnië en Herzegovina, Canada, Kroatië, de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië, Noorwegen en IJsland hebben zich officieel aangesloten bij de criteria en beginselen van de EU-Gedragscode. Noorwegen wisselt bovendien met de EU informatie uit ten aanzien van afgewezen vergunningaanvragen.

In het verslagjaar is in EU-verband verder gewerkt aan de herziening van de Gedragscode. Hierop wordt in paragraaf 6, EU-samenwerking, nader ingegaan.

4. Transparantie in het wapenexportbeleid

Ingevolge een toezegging van de minister van Buitenlandse Zaken gedaan tijdens de begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken in december 1997, bood de regering de Kamer in februari 1998 een notitie aan over meer openbaarheid met betrekking tot de rapportage over de uitvoer van militaire goederen (Kamerstuk 22 054 nr. 30). Het voorliggende rapport over 2005 is het negende openbare rapport sedertdien. Het gaat uit van de waarde van de afgegeven vergunningen per categorie militaire goederen en per bestemmingsland. Teneinde de inzichtelijkheid van de cijfers verder te vergroten, zijn per land van bestemming de categorieën goederen nader gespecificeerd. Omwille van

³ De tekst van de EU Gedragscode is gepubliceerd via de website van de Europese Unie: <http://ue.eu.int> in het bijzonder op de pagina: http://www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=408&lang=nl&mode=g

een heldere weergave van de trend is ervoor gekozen zowel de geconsolideerde cijfers over 2005 te presenteren, als de cijfers over de eerste en de tweede helft van 2005 afzonderlijk. Voorts is informatie opgenomen over de in het kader van de EU-Gedragscode aan de EU-partners gemelde weigeringen tot het verstrekken van een vergunning (zie bijlage 4).

Naast dit rapport over de Nederlandse uitvoer van militaire goederen in 2005, wordt het publiek ook op andere wijze geïnformeerd over het wapenexportbeleid. Zo publiceert de Centrale Dienst voor In- en Uitvoer via de website www.exportcontrole.ez.nl het '*Handboek Strategische Goederen*'. Dit handboek is bedoeld voor personen, bedrijven en instellingen, die professioneel met procedures voor de in- en uitvoer van strategische goederen te maken hebben. De gebruiker vindt daarin informatie over de doelstellingen van het beleid, de toepasselijke wettelijke regelingen en procedures, alsmede allerhande praktische informatie. Het handboek vergroot op deze wijze de bekendheid met dit specifieke beleidsterrein. Het handboek wordt regelmatig herzien in het licht van de (inter)nationale ontwikkelingen op dit terrein.

Op de eerder genoemde website is ook andersoortige informatie te vinden over uit- en doorvoer van strategische goederen, waaronder dit rapport en sleutelgegevens over alle afgegeven vergunningen voor de uitvoer van militaire goederen. Tijdens een algemeen overleg met de vaste commissies voor Economische Zaken en voor Buitenlandse Zaken dat op 10 maart 2005 plaatsvond deed de staatssecretaris van Economische Zaken de toezegging dat ook over kerngegevens inzake de doorvoer van militaire goederen over Nederlands grondgebied gerapporteerd zal gaan worden. Zoals reeds enkele jaren gebeurt, zijn de gegevens over verstrekte vergunningen voor doorvoer opgenomen in dit jaarrapport (bijlage 3). De praktijk heeft uitgewezen dat het hierbij om een beperkt aantal gaat, zodat zulke gegevens nog wel in een overzichtelijke tabel zijn op te nemen. Voor publicatie van de gegevens over de doorvoermeldingen, die sinds oktober 2004 verplicht zijn voor alle militaire goederen, is vanwege de veelheid aan informatie gekozen voor uitgebreide maandoverzichten op de eerdergenoemde website. Dezelfde rapportagevorm derhalve als wordt toegepast om individuele gegevens van alle afgegeven vergunningen voor de uitvoer militaire goederen alsook de vergunningen voor de uitvoer van goederen voor tweërlei gebruik (dual use) transparant te maken.

5. De Nederlandse defensiegerelateerde industrie

De Nederlandse defensiegerelateerde industrie bestaat, op een enkele uitzondering na, vooral uit civiele ondernemingen en onderzoeksinstellingen met in militaire productie gespecialiseerde onderdelen. Deze sector is weliswaar van beperkte omvang, maar

kenmerkt zich door technologisch hoogwaardige productie, frequente innovatie en hoog opgeleid personeel. Het overheidsbeleid is er, binnen de kaders van een verantwoord buitenlands- en veiligheidsbeleid, op gericht deze technologisch waardevolle capaciteit voor Nederland te behouden. Daartoe worden Nederlandse bedrijven rechtstreeks, of indirect door middel van compensatieopdrachten, betrokken bij nationale militaire aanbestedingen. Omdat de Nederlandse markt te klein is om de aanwezige expertise in stand te houden, wordt ook deelname van de Nederlandse defensiegerelateerde industrie aan internationale samenwerking op het gebied van defensiematerieel gestimuleerd. Zodoende zijn inmiddels commerciële relaties ontstaan, met name met Belgische, Britse, Duitse, Franse en Amerikaanse ondernemingen, waarbij ook gezamenlijke verplichtingen worden aangegaan met betrekking tot het onderhoud van systemen en de naleverantie van onderdelen.

In dit verband is de oprichting van het Europees Defensie Agentschap (EDA) in juli 2004 relevant. Het EDA krijgt een centrale rol bij de versterking van de Europese militaire capaciteiten en krijgt o.a. taken op het gebied van versterking van de Europese Defensie Technologische en Industriële Basis en liberalisering van de Europese defensiematerieelmarkt.

Samenwerkingsverbanden zijn eveneens van belang voor de leveranties aan derde landen. De mogelijkheid voor Nederlandse bedrijven om langdurige internationale samenwerkingsrelaties aan te gaan, hangt in dat licht mede af van de transparantie en de consistentie van het Nederlandse wapenexportbeleid.

De exportactiviteiten van deze sector worden beschouwd als een noodzakelijke voorwaarde voor de continuïteit van de bestaande kennisbasis. Evenzeer wordt erkend dat in het belang van de internationale rechtsorde en de bevordering van vrede en veiligheid grenzen moeten worden gesteld aan de exportactiviteiten van de defensiegerelateerde industrie. Binnen die grenzen mag de Nederlandse industrie, naar het oordeel van de regering, voorzien in de legitieme behoefte van andere landen aan defensiematerieel. Rekening houdend met bovengenoemde omstandigheden heeft de Nederlandse defensiegerelateerde industrie zich steeds meer gespecialiseerd. De ondernemingen met het grootste exportaandeel in hun militaire productie fabriceren voornamelijk technologisch hoogwaardige componenten en subsystemen. Hoewel de maritieme sector nog altijd in staat is om alle productiefasen tussen tekentafel en tewaterlating op zich te nemen, is de Nederlandse uitvoer van complete wapensystemen in de afgelopen jaren vrijwel geheel te herleiden tot het afstoten van overtollig Nederlands defensiematerieel.

Gegevens over het defensiegerelateerde bedrijfsleven zijn op basis van vrijwilligheid door de betrokken bedrijven beschikbaar gesteld in het kader

van een studie die enige tijd geleden door Research voor Beleid in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken is uitgevoerd en waarover de Tweede Kamer in 2004 werd geïnformeerd⁴. Het betreft gegevens over productie (civiel/militair), export (als deel van de totale omzet), werkgelegenheid e.d. Al enige jaren telt Nederland ongeveer 245 kleine en middelgrote ondernemingen die betrokken zijn bij militaire productie. Daarbij moet worden bedacht dat militaire productie wordt gedefinieerd als productie op basis van binnenlandse en buitenlandse defensieopdrachten en niet als productie van goederen die op grond van het In- en uitvoerbesluit strategische goederen bij uitvoer vergunningplichtig zijn.

Gemiddeld levert militaire productie een totale Nederlandse omzet op van € 1,7 miljard per jaar. Het betreft een aandeel van gemiddeld 4% op de totale omzet van de betrokken bedrijven en instituten, die voor het merendeel derhalve vooral civiele activiteiten ontplooiën. Van de totale export van deze bedrijven en instituten wordt ongeveer 45% ofwel circa € 770 miljoen als militaire export gekwalificeerd. De hoogwaardige kennisontwikkeling die gepaard gaat met militaire productie stelt deze bedrijven en instituten in staat productinnovaties te bewerkstelligen en is daarenboven belangrijk voor militaire 'spin-offs' en civiele 'spill-overs'. De Nederlandse defensiegerelateerde bedrijven en instituten zijn onder meer actief in de ontwikkeling en productie van de scheepsbouw, lucht- en ruimtevaarttechnologie, radartechnologie en op het gebied van transport, infrastructuur en ICT. Met militaire productie zijn ongeveer 11.000 arbeidsplaatsen gemoeid.

Een in de Tweede Kamer geuite zorg dat het stringente Nederlandse exportcontrolebeleid het Nederlandse bedrijfsleven in vergelijking met de Europese concurrentie op een achterstand zou zetten, vormde de aanleiding voor een opdracht aan het onderzoeksbureau EIM om de economische effecten van het beleid in kaart te brengen. Daartoe werden in het voorjaar van 2005 diepte-interviews gehouden met vertegenwoordigers van 25 exporterende bedrijven uit de defensiegerelateerde industrie en sectoren die geconfronteerd worden met de exportcontrole op goederen voor tweërlei gebruik. Aangevuld met informatie verkregen van ministeries en diensten betrokken bij beleid, uitvoering en handhaving op deze terreinen leidden die interviews tot een rapport waaruit onder meer de conclusie naar voren kwam dat er door het bedrijfsleven in elk geval geen eenduidig oordeel geveld werd. Sommige bedrijven stelden dat Nederland strenger was en dat het inderdaad voorkwam dat Europese concurrenten daardoor een order naar zich toe konden trekken, maar andere bedrijven stelden dat het zeker ook voorkwam dat andere EU-lidstaten zich strenger toonden. Wel was men het er in grote lijnen over eens dat het Nederlandse exportcontrolebeleid niet als de belangrijkste oorzaak van de teloorgang van sommige

⁴ Aangeboden bij brief van de staatssecretaris van Economische Zaken van 16 juli 2004, Tweede Kamer, vergaderjaar 2003-2004, 26231 nr. 10.

bedrijven aan te merken was. Overnames en een krimpende afzetmarkt speelden in zulke gevallen een belangrijker rol. Het EIM-rapport “Zicht op de economische effecten van het Nederlandse exportbeleid” werd in juli 2005 door de staatssecretaris van Economisch Zaken aan de Tweede Kamer aangeboden.⁵

6. EU-samenwerking

EU-samenwerking inzake wapenexporten vindt plaats in de Raadswerkgroep conventionele wapenexport, COARM. Namens Nederland nemen vertegenwoordigers van Buitenlandse Zaken en Economische Zaken deel aan COARM-vergaderingen. In COARM wisselen de lidstaten en de toetredende landen Bulgarije en Roemenië, in het kader van het Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid (GBVB) van de EU, informatie uit over hun wapenexportbeleid en trachten zij dit beleid en de daarop betrekking hebbende procedures beter op elkaar af te stemmen. De basis hiervoor is de in paragraaf 3 genoemde EU-Gedragscode.

Een belangrijk onderwerp op de agenda van de COARM was in 2005 de Herziening van de Gedragscode. Het overleg over de herziening kon op technisch niveau worden voltooid. Zoals ook in het voorgaande Jaarrapport wapenexportbeleid is vermeld, zijn de nieuwe elementen in de Gedragscode:

- uitbreiding van de reikwijdte van de Gedragscode tot vergunningaanvragen met betrekking tot tussenhandel, doorvoer, niet-tastbare vormen van overdracht van technologie en voor overdracht van productielicenties;
- aanscherping van criterium 2 (mensenrechten) door opname van een verwijzing naar de naleving van het internationaal humanitair recht;
- expliciete verwijzing naar het risico van *reverse engineering* (d.w.z. op basis van het product wordt afgeleid hoe het dient te worden gemaakt);
- opname in de preambule van het belang van het VN- wapenregister als een element in de beoordeling van vergunningaanvragen.

In 2005 kon in beginsel overeenstemming worden bereikt over de omzetting van de (politiek bindende) Gedragscode in een (juridisch bindend) Gemeenschappelijk Standpunt. De herziening zal voor vaststelling aan de Raad worden voorgelegd op een daartoe ge-eigend moment.

In COARM is in 2005 ook verdere voortgang geboekt bij opstelling van *best practices* voor toepassing van de afzonderlijke criteria van de Gedragscode ter opname in de praktische handleiding over de werking van de Gedragscode, de *User's Guide*. De uitwerking van criterium 8

⁵ Bij brief van 4 juli 2005 (Tweede Kamer, Vergaderjaar 2004-2005, 22 054, nr. 95). Rapport is voorts op de website www.exportcontrole.ez.nl gepubliceerd.

(m.b.t. de relatie tussen de exporttransactie en de technische en economische capaciteit van het ontvangende land) is voltooid, waarna criteria 2 (mensenrechten) en 7 (omleidingsrisico) ter hand zijn genomen. De gemeenschappelijke interpretatie van de afzonderlijke criteria van de EU-Gedragscode bevordert harmonisatie van het wapenexportbeleid van de EU-lidstaten en draagt bij aan de integratie van nieuwe lidstaten in de systematiek van de Gedragscode.

In december 2005 is het zevende door de COARM opgestelde EU-jaarrapport gepubliceerd ⁶, waarin verslag is gedaan van de in COARM in 2005 besproken onderwerpen. Het rapport bevat gedetailleerde statistische informatie over de uitvoer van militair materieel (zie "table A" van de bijlage voor het gehanteerde sjabloon). In het rapport zijn per lidstaat uitvoergegevens opgenomen per land van eindbestemming waarbij aantallen afgegeven vergunningen worden vermeld en de waarde van de afgegeven vergunningen. Een aantal lidstaten vermeldt ook de waarde van de daadwerkelijk gerealiseerde uitvoer. De gegevens zijn voorts, waar mogelijk, opgesplitst per categorie van de militaire lijst. Tenslotte bevat het rapport ook de geaggregeerde aantallen afgegeven vergunningweigeringen, de hierbij gehanteerde criteria, en het aantal door EU-partners gevoerde consultaties. Ook Nederland levert de genoemde gegevens aan zoals opgenomen in bijlage van het rapport; de EU Jaarrapporten zijn te vinden op de website van de Europese Raad: www.consilium.europa.eu ⁷.

De *User's Guide* bevat ook praktische richtlijnen voor de in de Code neergelegde informatie- en consultatieprocedure inzake geweigerde exportvergunningen (*denials*). Ook is sinds januari 2004 de centrale databank van nationale *denials* in werking getreden, die beheerd wordt door het Raadssecretariaat van de EU in Brussel. Deze databank dient door EU-landen voorafgaand aan vergunningverlening geraadpleegd te worden om te zien of er in gelijksoortige gevallen door andere EU-lidstaten een weigering (denial) is afgegeven. Indien dit het geval is, dient tussen de betrokken Staten geconsulteerd te worden. In geval de eerdere afwijzing niet wordt gevolgd dient dit met redenen omkleed te worden.

In 2005 zijn door de lidstaten in totaal 361 afgewezen vergunningaanvragen genotificeerd (in 2003 360 en in 2004 300). Nederland heeft 15 afgewezen vergunningaanvragen genotificeerd in 2005. Er hebben in 2005 133 formele bilaterale consultaties tussen de partners plaatsgevonden over de 'denials'. Ter vergelijking, in 2003 waren dit er 116 en in 2004 151. Nederland is betrokken geweest bij in totaal 9 consultaties: 7 consultaties zijn door Nederland geïnitieerd en over 2 Nederlandse afwijzingen is ons land geconsulteerd. Eén aan Nederland gerichte consultatie betrof een door Nederland ingetrokken afwijzing. De

⁶ Publicatieblad van de Europese Unie C328 van 23 december 2005.

⁷ De teksten van de jaarrapporten over de gedragscode zijn te vinden op de website van de Europese Unie; in het bijzonder op de pagina:
<http://www.consilium.europa.eu/cms3/fo/showPage.asp?id=408&lang=nl&mode=g>

tweede aan Nederland gerichte consultatie betrof twee transacties, met een gezamenlijke waarde van onder € 10.000,-, waarvoor Nederland afwijzingen had gegeven i.v.m. de (mogelijke) eindgebruikers. Uiteindelijk is onbekend gebleven of deze tweede consultatie heeft geleid tot een zogenaamde *undercut* door het partnerland. Desalniettemin kan worden geconstateerd dat de consultatiegegevens geen aanleiding geven te veronderstellen dat het restrictieve Nederlandse exportbeleid zou leiden tot significante benadeling van het Nederlandse bedrijfsleven.

7. Het Wassenaar Arrangement

Het thema wapenexport wordt in multilateraal verband besproken in het “Wassenaar Arrangement on Export Controls for Conventional Arms and Dual Use Goods and Technologies” (WA). Aan dit forum, dat zijn naam ontleent aan de plaats waar onder Nederlands voorzitterschap de onderhandelingen over de oprichting van het arrangement werden gevoerd, namen in het verslagjaar 39 landen deel, waaronder de VS, Rusland en EU-lidstaten⁸. Deze landen vertegenwoordigen volgens schattingen tezamen meer dan 90% van de werelduitvoer van militaire goederen.

Doel van het WA (zoals geformuleerd in de zgn. Initial Elements⁹) is het leveren van een bijdrage aan de regionale en internationale veiligheid en stabiliteit. Het middel hiertoe is de regelmatige onderlinge rapportage inzake de uitvoer naar derde landen van wapens en van goederen die voor militaire doeleinden kunnen worden gebruikt. Dit moet leiden tot meer kennis en verantwoordelijkheidsbesef bij de nationale toetsing van aanvragen voor vergunningen voor de uitvoer van deze goederen. Immers, meer informatie betekent dat de deelnemende landen beter kunnen beoordelen of er sprake is van destabiliserende accumulatie van militaire middelen in bepaalde landen of regio's. In dat geval zouden de deelnemende landen terughoudender moeten worden met het afgeven van vergunningen op dergelijke bestemmingen.

Het Wassenaar Arrangement kent naast een lijst van goederen voor (conventioneel) tweërlei gebruik die voor Nederland via de Europese Dual Use Verordening van toepassing wordt ook een lijst militaire goederen die geacht worden aan exportcontrole te zijn onderworpen. In Nederland is deze controlelijst integraal opgenomen in het In- en uitvoerbesluit strategische goederen. Elke herziening van de WA-lijst leidt dan ook tot een aanpassing van genoemd In- en uitvoerbesluit.

Na een voortvarende voorbereiding op het niveau van de werkgroepen

⁸ In 2005 gold dat voor alle 15 “oude” EU lidstaten. Van de tien “nieuwe” EU lidstaten namen Hongarije, Polen, Slowakije en Tsjechië al vanaf de totstandkoming in 1996 deel aan het Wassenaar Arrangement. Van de zes overige nieuwe EU lidstaten werd Slovenië al in 2004 toegelaten. Over de deelname van Estland, Letland, Litouwen en Malta werd in april 2005 overeenstemming bereikt. Cyprus is vanwege Turkse bezwaren nog geen partij.

⁹ De Initial Elements zijn te vinden op de website van het Wassenaar Arrangement: www.wassenaar.org

van het WA om in 2005 bijvoorbeeld te komen tot overeenstemming over “best practices” ten aanzien van de controle op de immateriële overdracht van militair relevante technologie en de controle op de tussenhandel (brokering) bleek tijdens de Plenaire Vergadering dat met name Rusland een koppeling wenste aan te leggen tussen bovengenoemde voorstellen die vrijwel gereed waren voor besluitvorming en enkele eigen voorstellen die dat stadium niet hadden bereikt. Daardoor bleef de “opbrengst” in 2005 beperkt. Wel was het mogelijk om overeenstemming te bereiken over de verwelkoming van Zuid-Afrika als 40ste deelnemer aan het WA, werd een reeks wijzigingen in de lijst van te controleren goederen door de Plenaire Vergadering goedgekeurd, waaronder enkele goederen waarvoor controle in het belang van de terrorismebestrijding van bijzonder belang wordt geacht, en werd bijvoorbeeld enige vooruitgang geboekt bij het vaststellen van additionele gemeenschappelijke eisen aan verklaringen omtrent het eindgebruik van militair relevante goederen. Meer informatie over de uitgangspunten, doeleinden en actuele ontwikkelingen van het WA is te vinden op de web site www.wassenaar.org.

8. Wapenbeheersing

Op gebied van wapenbeheersing spelen diverse onderwerpen die relevant zijn voor het wapenexportbeleid. Hieronder vallen activiteiten met betrekking tot kleine en lichte wapens, het internationaal wapenhandelsverdrag en het VN-wapenregister.

Kleine en lichte wapens

Om de ongecontroleerde verspreiding van kleine en lichte wapens naar conflictgebieden, criminele organisaties en terroristische groeperingen te voorkomen, is het van groot belang dat de internationale afspraken die in EU-, OVSE- en VN-verband zijn gemaakt om de illegale handel in kleine wapens te bestrijden, worden uitgevoerd.

VN Actieprogramma inzake kleine en lichte wapens.

Op grond van het VN-Actieprogramma (UNPoA, 2001) zijn staten gehouden om zich op nationaal, regionaal en internationaal niveau actief in te zetten op het gebied van kleine wapens, waaronder:

- implementatie van wapenwetgeving;
- overtollige voorraden vernietigen;
- samenwerking tussen staten bij het identificeren en traceren van illegale wapens;
- activiteiten ondersteunen in landen en regio's die over onvoldoende capaciteiten beschikken om de maatregelen zoals genoemd in het UNPoA te implementeren.

Nederland voldoet aan de verplichtingen die voortvloeien uit het VN-Actieprogramma en besteedt naast de uitvoering van al bestaand beleid veel aandacht aan het initiëren van verdergaande internationale afspraken op onder andere het gebied van tussenhandel (brokering) van kleine en lichte wapens. Nederland en Noorwegen zijn trekker op het gebied van tussenhandel en hebben zich ook in 2005 ingezet om te komen tot nationale en regionale regelgeving en afspraken om een internationaal instrument inzake tussenhandel tot stand te brengen. Zo steunde Nederland financieel en inhoudelijk een door de Cambodjaanse regering genomen initiatief om de problematiek van de kleine wapens in de Zuidoost Azië beter op de kaart te zetten. Hiertoe werd in november te Phnom Penh een bijeenkomst gehouden in het kader van het Asian Regional Forum. De Zuid-Oost Aziatische landen kwamen daar o.a. overeen hun samenwerking op dit terrein te versterken.

Een andere Nederlandse prioriteit in 2005 was het thema kleine wapens en ontwikkeling. Nederland benadrukt deze relatie om zeker te stellen dat afspraken gemaakt in het VN-Actieprogramma ook kunnen worden geïmplementeerd in ontwikkelingslanden. Op Nederlands initiatief aanvaardde de Algemene Vergadering van de VN resolutie 60/68, waarin o.a. wordt opgeroepen nationale actieplannen om het VN-Actieprogramma te implementeren te integreren met armoedebestrijdingsstrategieën.

Tot slot werd in juni 2005 in VN-kader overeenstemming bereikt over een politiek bindend instrument betreffende het identificeren en markeren van kleine en lichte wapens.

OVSE

In november 2000 werd het 'OSCE Document on Small Arms and Light Weapons' aangenomen. OVSE lidstaten verplichtten zich daarbij o.a. om jaarlijks te rapporteren over de activiteiten en verplichtingen zoals genoemd in het OVSE Document. Medio 2005 rapporteerde Nederland over de totale import- en export gegevens als ook over de hoeveelheid vernietigde wapens.

EU Kleine Wapens

In december 2005 werd de EU Strategie inzake kleine wapens aanvaard. Daarin wordt een coherente en volledige benadering geschetst van de middelen en instrumenten die de EU tot haar beschikking staan in de strijd tegen de verspreiding van kleine wapens. De Strategie schept een eenvormig kader voor het bestaande EU beleid op dit terrein.

In 2005 werden 4 projecten (Cambodja, Oekraïne, ECOWAS, Indonesië) door de Raad voor financiering goedgekeurd en werden bijdragen verschaft aan 6 andere activiteiten (Croatie, ICRC, Unicef, UNDP, Saferworld). De EU Lidstaten rapporteren jaarlijks over nationale activiteiten ter uitvoering van de EU Joint Action. De nationale verslagen en de EU- activiteiten worden samengevoegd in het Joint Annual Report.

Nederlandse Projectsteun

Uit het Stabiliteitsfonds werden diverse kleine wapens projecten gefinancierd. Hiervoor was omstreeks € 2,6 miljoen beschikbaar. De Nederlandse regering heeft in 2005 op het gebied van wapenvernietiging, veilige opslag en het opstellen van nationale actieplannen ter bestrijding van illegale handel in kleine en lichte wapens, projecten gesteund in onder andere Afrika, Afghanistan, en Zuidoost-Europa.

Internationaal Wapenhandelsverdrag

In 2003 is een internationale campagne van NGO's van start gegaan voor een betere regulering van, en controle op, internationale wapenexporten. Gestreefd wordt naar een internationaal wapenhandelsverdrag – een Arms Trade Treaty of ATT. Het ATT zou beperkende regels moeten stellen aan de uitvoer van (conventionele) wapens naar landen waar het risico bestaat dat ze zullen worden gebruikt voor grove schendingen van de mensenrechten en van het internationale humanitaire recht. Nederland is voorstander van internationale (juridisch) bindende afspraken over de uitvoer van wapens, waaronder toetsing van wapenexporten aan bepaalde minimumnormen.

Nederland heeft in 2005 actief deelgenomen aan diverse voorbereidende besprekingen van geïnteresseerde landen en NGO's. Hoewel de totstandkoming van een ATT een kwestie van lange adem kan zijn, kan worden geconstateerd dat de internationale steun voor het initiatief in 2005 aanmerkelijk is gegroeid. Een belangrijke stap voorwaarts was de Raadsverklaring van oktober 2005, waarin de EU zich uitsprak als voorstander van de totstandkoming van een ATT in VN-verband.

Openheid in bewapening en het VN-wapenregister

In 1991 werd op initiatief van Nederland resolutie 46/36 L van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties over openheid in bewapening aanvaard. Op basis van deze resolutie werd in 1992 het VN-wapenregister ingesteld. Het register verschaft openheid over de in- en uitvoer van zeven categorieën conventionele zware wapens met het oogmerk daarmee het vertrouwen tussen landen te vergroten.

Het register geeft op jaarbasis informatie over het land van uitvoer van militaire goederen, het eventuele land van doorvoer, en het land van invoer, alsmede de omvang van de goederenstromen verdeeld over de volgende categorieën: I. gevechtstanks, II. pantsergevechtsvoertuigen, III. zware artilleriesystemen, IV. gevechtsvliegtuigen, V. gevechtshelikopters, VI. oorlogsbodems, VII. raketten en raketwerpers. Daarnaast kunnen landen in een aparte rubriek 'Opmerkingen' een nadere omschrijving geven van de wapens en commentaar leveren op specifieke overdrachten.

Verder worden landen aangespoord informatie te verschaffen over de eigen militaire bestanden en over aanschaf door middel van eigen productie.¹⁰

Sinds de evaluatie van het Wapenregister in 2003, kunnen ook op vrijwillige basis gegevens over de in- en uitvoer van kleine en lichte wapens aan de VN worden verstrekt in het kader van de jaarlijkse notificatie aan de VN. Nederland levert deze informatie.

Sinds 1991 is door de Algemene Vergadering elk jaar een resolutie inzake openheid in bewapening aangenomen met een oproep gegevens aan het register te leveren. Inmiddels is de gewoonte gegroeid dat Nederland het initiatief tot deze resolutie neemt. De resolutie kan traditioneel rekenen op de steun van een grote meerderheid van de VN-lidstaten. In het kader van de roep binnen de VN om het aantal resoluties te beperken, heeft Nederland de frequentie van indiening van de resolutie aangepast. In 2005 heeft Nederland de resolutie ter convocatie van de 2006 groep Regeringsexperts ingediend. Nederlandse inzet voor deze groep is een verdere uitbreiding van de reikwijdte van het register.

In het afgelopen decennium hebben meer dan 160 landen deelgenomen aan het Register, waaronder alle belangrijke wapenproducerende, -importerende en -exporterende landen. Naar schatting omvat het register inmiddels meer dan 95% van de wereldwijde handel in de hogergenoemde zeven categorieën conventionele wapens. In de afgelopen jaren was sprake van een geleidelijke stijging van het aantal deelnemende landen van 99 naar 122. Inmiddels is er sprake van een stabilisatie van circa 115 notificaties per jaar. Het streven blijft om universele deelname te bereiken. Uit het aantal landen dat ook informatie over hun militaire bestanden en over de aankopen bij de eigen defensie-industrie heeft verstrekt, valt geen opvallende ontwikkeling af te leiden. Het totaal aantal bleef in 2004 ten opzichte van voorgaande jaren redelijk constant.

De EU-lidstaten zorgen ervoor dat openheid in bewapening en deelname aan het VN-wapenregister voortdurend aandacht krijgen. Zo wordt de Secretaris-Generaal van de VN jaarlijks geïnformeerd over het standpunt van de EU inzake openheid in bewapening. Ten slotte worden de gegevens ook in het kader van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) uitgewisseld.

Om participatie aan het VN-Wapenregister verder te bevorderen blijft Nederland samen met het bureau voor ontwapeningszaken van de Verenigde Naties (UN/DDA) (sub)regionale workshops organiseren over

¹⁰ Informatie over het VN-wapenregister is beschikbaar op de ontwapeningswebsite van de VN; <http://disarmament.un.org:8080/cab/register.html> 'Register of Conventional Arms'

transparantie in bewapening. De organisatie van dergelijke workshops was een van de aanbevelingen van de Groep van Regeringsdeskundigen die in 2000 bij elkaar kwam. In navolging van de eerdere workshops ten behoeve van Zuidelijk Afrika, West-Afrika, de Hoorn van Afrika, de ASEAN regio en de CARICOM regio vond in mei 2005 een workshop plaats in Nairobi. Deze was gericht op de landen die deel uitmaken van het Nairobi Protocol (Nairobi protocol for the prevention, control, and reduction of small arms and light weapons in the Great Lakes Region and the Horn of Africa) en de SADC regio.

Bijlage 1: Overzichten van de waarde van de in 2004 afgegeven vergunningen voor de definitieve uitvoer van militaire goederen per categorie goederen en per land van eindbestemming.

Inleiding

De totale waarde van de afgegeven vergunningen in 2005 bedroeg, afgerond op twee cijfers na de komma, € 1.175,33 miljoen. Dat is een duidelijke stijging ten opzichte van 2004, toen de totale waarde € 644,25 miljoen bedroeg, maar weer goed vergelijkbaar met 2003, toen de totale waarde op € 1.150,80 miljoen uitkwam. Van de totale waarde over 2005 was meer dan de helft toe te schrijven aan verkopen van overtollig materieel van de Nederlandse strijdkrachten. De afstoting van de Orion vliegtuigen aan Duitsland en Portugal, van L-fregatten en M-fregatten aan Chili en van YPR-pantservoertuigen aan Egypte, waarvoor de meeste contracten overigens al in 2004 werden gesloten, waren in 2005 samen goed voor een uitvoervergunningwaarde van € 610 miljoen. In de rangorde van bestemmingslanden behoren deze vier landen dan ook tot de top vijf: 1. Duitsland (€ 383,89 miljoen), 2. Chili (€ 295,62 miljoen), 3. VS (€ 92,71 miljoen), 4. Portugal (€ 81,34 miljoen) en 5. Egypte (€ 40,36 miljoen). Bij de vergunningen voor de uitvoer van door de industrie geproduceerde goederen lag de nadruk zoals te doen gebruikelijk op leveranties van (delen van) radarapparatuur en de toeleverantie van componenten aan met name Duitse en Amerikaanse systeembouwers.

De uitvoer van militaire goederen vormde ongeveer 0,42% van de totale Nederlandse uitvoer van goederen in 2005 (€ 281,5 miljard). Voor de internationale vergelijking van dit percentage is het van belang om een aantal bijzondere facetten van de Nederlandse regelgeving op het terrein van de uitvoer van militaire goederen in ogenschouw te nemen. In Nederland is niet alleen de uitvoer van door de Nederlandse industrie geproduceerde militaire goederen vergunningplichtig. Als vanzelfsprekend geldt dat ook voor de uitvoer die het gevolg is van handelstransacties die vanuit Nederland verricht worden. Wellicht minder vanzelfsprekend, maar niettemin van belang voor de Nederlandse cijfers, is dat ook de overheid zelf een vergunning voor de uitvoer van militaire goederen moet aanvragen. Alleen het materieel van Nederlandse legeronderdelen dat samen met die onderdelen voor oefeningen of VN-operaties naar het buitenland gaat, is uitgezonderd van de uitvoervergunningplicht. Zoals hierboven al aangegeven is ook de afstoting van Nederlands defensiematerieel aan derde landen vergunningplichtig en opgenomen in de cijfers.

Methodologie

De hierna gemelde waarden zijn gebaseerd op de waarde van de vergunningen voor definitieve uitvoer van militaire goederen, die zijn afgegeven in de periode waarover verslag wordt uitgebracht. De vergunningwaarde geeft de maximum exportwaarde aan, welke op het moment van publicatie evenwel niet hoeft te corresponderen met de daadwerkelijk gerealiseerde exporten. Vergunningen voor tijdelijke uitvoer zijn in de rapportage buiten beschouwing gelaten, daar aan deze

vergunningen een verplichting tot wederinvoer is gekoppeld. Hierbij gaat het vooral om zendingen voor demonstratie- of tentoonstellingsdoeleinden. Vergunningen voor proef- of monsterzendingen worden overigens wel opgenomen in de rapportage, omdat vanwege de aard van deze exporten geen verplichting tot wederinvoer wordt opgelegd. Vergunningen voor goederen die na reparatie in Nederland retour worden gezonden, worden evenmin in de rapportage opgenomen. Het moet dan echter wel gaan om eerder vanuit Nederland geleverde goederen, waarvan de waarde bijgevolg in een eerdere rapportage is opgenomen. Opname van deze zogenoemde 'retour-na-reparatie' vergunningen zou immers tot dubbeltelling leiden. Om dezelfde reden komen vergunningen waarvan de looptijd wordt verlengd niet terug in de rapportage. Hetzelfde geldt ten slotte voor vergunningen die worden vervangen in verband met, bijvoorbeeld, een adreswijziging van de ontvanger. Indien een verlengings- of vervangingsvergunning met een hogere waarde dan de oorspronkelijke vergunning wordt afgegeven, wordt die meerwaarde uiteraard wél gerapporteerd.

Bij de indeling van de vergunningwaarde voor individuele transacties in het overzicht van de waarde per categorie militaire goederen moesten in veel gevallen bijgeleverde reservedelen en installatiekosten als onderdeel van de waarde van complete systemen genoteerd worden. De waarde van vergunningen voor een eerste levering van een systeem wordt vaak gebaseerd op de contractwaarde, waarin ook zaken als installatie en levering van een aantal reservedelen kunnen zijn meegenomen. De waarde van vergunningen voor naleverantie van onderdelen is opgenomen in de categorieën A10 of B10.

Ten slotte moest er ten behoeve van het overzicht van de waarde van de afgegeven vergunningen per categorie militaire goederen een keuze worden gemaakt met betrekking tot de indeling van subsystemen. Daarbij is geopteerd voor een uitsplitsing op basis van de vraag in hoeverre een subsysteem als onafhankelijk of multifunctioneel systeem te beschouwen is. Dit is met name van belang voor de indeling van vergunningen voor de uitvoer van militaire elektronica. Indien een dergelijk product bijvoorbeeld slechts een maritieme toepassing kent, zijn de betrokken subsystemen en de onderdelen daarvoor ingedeeld in de categorie A10, als onderdelen voor de categorie A6 'oorlogsschepen'. Indien een dergelijk product niet evident aan een van de eerste zeven subcategorieën van de hoofdcategorie A is gekoppeld, zal het zijn ingedeeld in de subcategorie B4 of in de subcategorie B10.

2005 (1^e helft)

Tabel 1: Waarde van afgegeven vergunningen voor de definitieve uitvoer van militaire goederen in het eerste halfjaar van 2005 per categorie ¹

Hoofdcategorie A "Wapens & Munitie"	2005 (1) waarde in mln euro's
1. Tanks	-
2. Pantservoertuigen	36,00
3. Groot kaliber wapens (>12,7 mm)	-
4. Gevechtsvliegtuigen	-
5. Gevechtshelikopters	-
6. Oorlogsschepen	-
7. Geleideraketten	27,50
8. Klein kaliber wapens (<=12,7 mm)	0,25
9. Munitie en explosieven	6,74
10. Onderdelen en componenten voor "wapens en munitie" ²	114,59
Totaal Cat. A	185,08

Hoofdcategorie B "Overige militaire goederen"	2005 (1) waarde in mln euro's
1. Overige militaire voertuigen	0,05
2. Overige militaire vliegtuigen en helikopters	352,01
3. Overige militaire vaartuigen	-
4. Militaire elektronica	46,52
5. ABC-stoffen voor militair gebruik	-
6. Militair oefenmaterieel	0,36
7. Producten voor bepantsering en bescherming	-
8. Militaire hulp- en productieapparatuur	6,25
9. Militaire technologie en programmatuur	1,20
10. Onderdelen en componenten voor "overige militaire goederen" ³	65,59
Totaal Cat. B	471,98
Totaal Cat. A + B	657,06

Tabel 2: Waarde van afgegeven vergunningen voor de definitieve uitvoer van militaire goederen in het eerste halfjaar van 2005
per land van bestemming

2005 (1^e helft) <i>waarde in mln euro's</i>					
Land van bestemming	Cat. A	Specificatie	Cat. B	Specificatie	TOTAAL
Argentinië	-		0,06	B10	0,06
Australië	0,04	A10	0,06	B9	0,10
Bulgarije	-		0,03	B4	0,03
Canada	4,27	A8,A10	0,39	B9,B10	4,66
China	-		0,02	B4	0,02
Denemarken	1,11	A8,A10	-		1,11
Duitsland	26,92	A8,A9,A10	285,71	B2, B6, B9,B10	312,63
Egypte	40,00	A2,A7	-		40,00
Finland	0,36	A10	0,02	B10	0,38
Frankrijk	1,92	A8,A9, A10	16,03	B8,B9,B10	17,95
Griekenland	0,06	A9,A10	1,30	B10	1,36
India	-		4,90	B9,B10	4,90
Indonesië	-		13,46	B8,B10	13,46
Italië	6,64	A9,A10	24,28	B4,B10	30,92
Japan	0,65	A10	-		0,65
Macedonië	-		0,28	B4	0,28
Maleisië	-		0,66	B4	0,66
Marokko	-		0,08	B10	0,08
Noorwegen	4,04	A8,A10	0,90	B10	4,94

Oostenrijk	0,01	A8, A9,A10	0,18	B8	0,19
Portugal	-		81,34	B2,B10	81,34
Qatar	-		0,46	B10	0,46
Roemenië	23,51	A7,A10	-		23,51
Singapore	0,10	A9,A10	-		0,10
Spanje	1,28	A8,A10	4,54	B4,B10	5,82
Suriname	-		0,04	B1	0,04
Taiwan	0,68	A9,A10	0,05	B10	0,73
Thailand	-		2,69	B10	2,69
Turkije	-		1,49	B9,B10	1,49
Venezuela	-		7,67	B4,B10	7,67
Ver. Arab. Emiraten	-		0,25	B10	0,25
Ver. Koninkrijk	0,58	A8,A9,A10	17,53	B4,B9,B10	18,11
V.S. v. Amerika	66,34	A8,A9,A10	1,65	B6,B9,B10	67,99
Zuid Korea	1,39	A9, A10	3,40	B4,B9B10	4,79
Zweden	1,50	A8,A9,A10	1,36	B4,B6,B9,B10	2,86
Zwitserland	0,19	A9,A10	-		0,19
Overige NAVO ⁴	3,49	A10	1,13	B4,B9,B10	4,62
Landen met waarden onder de 10.000 euro: ⁵					
Bangladesh, Nieuw Zeeland, Peru, Sierra- Leone, Slowakije, Vietnam	-		0,02	B4,B10	0,02
Totaal	185,08		471,98		657,06

Voetnoten behorende bij tabel 1 en tabel 2 van het eerste halfjaar van 2005

¹ De afronding naar twee cijfers achter de komma betekent voor zowel tabel 1 als tabel 2 dat subcategorieën waarvan de waarde onder de 10.000 euro blijft niet apart vermeld worden.

² De subcategorie A10 (onderdelen en componenten voor “wapens en munitie”), betreft in deze periode grotendeels leveranties van onderdelen van gevechtsvliegtuigen en gevechtshelikopters aan de fabrikanten van zulke systemen in de Verenigde Staten (totaal circa € 66 miljoen) en leveranties van onderdelen van tanks en andere militaire gevechtsvoertuigen aan de Duitse fabrikant van zulke systemen (totaal ruim € 26 miljoen).

³ De subcategorie B10 onderdelen en componenten voor “overige militaire goederen” bestaat in deze verslagperiode uit een veelheid van kleinere leveranties van delen van militaire elektronica en delen van militaire vlieg- en voertuigen. Belangrijkste bestemmingslanden zijn in deze categorie Frankrijk (bijna € 17 miljoen) en Duitsland (circa € 14,5 miljoen).

⁴ De post “overige NAVO-landen” heeft betrekking op vergunningen voor de uitvoer van onderdelen vallende onder de subcategorie A10, waarbij meerdere NAVO-landen (excl. Turkije, Roemenië en Bulgarije) als eindbestemming zijn toegestaan. In de praktijk wordt dit type vergunning gebruikt bij de toeleverantie van onderdelen aan producenten die uit voorraad willen kunnen leveren aan de op de vergunning als eindgebruikers vermelde NAVO-afnemers.

⁵ In Nederland is ook de uitvoer van pistolen of geweren voor sport- of jachtdoeleinden vergunningplichtig. Indien zulke vuurwapens voor langere tijd in het buitenland zullen verblijven, ook als deze meereizen met de eigenaar, zal een vergunning voor definitieve uitvoer aangevraagd moeten worden. Een deel van de uitvoer naar de in de opsomming vermelde bestemmingslanden, waarvoor de totale vergunningwaarde de 10.000 euro niet overschreed, heeft betrekking op dergelijke uitvoertransacties.

2005 (2^e helft)

Tabel 1: Waarde van afgegeven vergunningen voor de definitieve uitvoer van militaire goederen in het tweede halfjaar van 2005, per categorie¹

Hoofdcategorie A "Wapens & Munitie"	2005 (2) (waarde in mln euro's)
1. Tanks	-
2. Pantservoertuigen	-
3. Groot kaliber wapens (>12,7 mm)	-
4. Gevechtsvliegtuigen	-
5. Gevechtshelikopters	-
6. Oorlogsschepen	290,00
7. Geleideraketten	-
8. Klein kaliber wapens (≤12,7 mm)	0,09
9. Munitie en explosieven	6,07
10. Onderdelen en componenten voor "wapens en munitie" ²	66,16
Totaal Cat. A	362,32

Hoofdcategorie B "Overige militaire goederen"	2005 (2) (waarde in mln euro's)
1. Overige militaire voertuigen	5,29
2. Overige militaire vliegtuigen en helikopters	-
3. Overige militaire vaartuigen	-
4. Militaire elektronica	31,60
5. ABC-stoffen voor militair gebruik	-
6. Militair oefenmaterieel	2,35
7. Producten voor bepantsering en bescherming	-
8. Militaire hulp- en productieapparatuur	1,35
9. Militaire technologie en programmatuur	5,02
10. Onderdelen en componenten voor "overige militaire goederen" ³	110,34
Totaal Cat. B	155,95
Totaal Cat A + B	518,27

Tabel 2: Waarde van afgegeven vergunningen voor de definitieve uitvoer van militaire goederen in het tweede halfjaar van 2005
per land van bestemming

2005 (2 ^e helft)					
waarde in mln euro's					
Land van bestemming	Cat. A	Specificatie	Cat. B	Specificatie	TOTAAL
Albanië	-	-	0,01	B1	0,01
Australië	-	-	0,01	B10	0,01
Bahrein	-	-	0,04	B10	0,04
Brazilië	0,43	A10	-	-	0,43
Canada	0,13	A10	-	-	0,13
Chili	295,55	A6,A9	0,07	B10	295,62
Denemarken	0,76	A10	0,06	B10	0,82
Duitsland	9,02	A8,A9,A10	62,24	B4,B9,B10	71,26
Egypte	-	-	0,36	B4	0,36
Estland	-	-	2,98	B1,B8	2,98
Finland	1,02	A10	1,17	B10	2,19
Frankrijk	0,10	A8,A9,A10	2,22	B4,B8,B9,B10	2,32
Griekenland	0,24	A10	1,66	B9,B10	1,90
India	-	-	0,10	B10	0,10
Italië	0,68	A10	0,89	B4,B8,B9,B10	1,57
Japan	0,07	A9	13,39	B4,B10	13,46
Litouwen	0,01	A10	-	-	0,01
Macedonië	-	-	2,98	B1,B4	2,98
Maleisië	-	-	0,93	B4	0,93

Marokko	-	-	0,10	B4,B10	0,10
Noorwegen	0,60	A10	1,06	B8,B9,B10	1,66
Oostenrijk	0,03	A8,A10	-	-	0,03
Pakistan	0,14	A10	-	-	0,14
Polen	4,92	A8,A10	0,39	B10	5,31
Qatar	-	-	0,07	B10	0,07
Rusland	-	-	0,02	B10	0,02
Rwanda	-	-	0,17	B1	0,17
Singapore	0,10	A10	-	-	0,10
Spanje	0,25	A8,A10	0,95	B10	1,20
Taiwan	17,77	A10	3,45	B10	21,22
Thailand ⁴	0,11	A10	-	-	0,11
Tunesië	-	-	1,04	B4	1,04
Turkije	0,04	A8,A10	10,89	B4,B10	10,93
Ver. Arab. Emiraten	-	-	0,06	B10	0,06
Ver. Koninkrijk	0,69	A1,A8,A10	3,82	B4,B6,B10	4,51
VS. van Amerika	23,18	A8,A9,A10	1,54	B4,B9,B10	24,72
Zuid Korea	0,03	A10	4,93	B10	4,96
Zweden	2,41	A9,A10	4,46	B4,B9,B10	6,87
Zwitserland	0,02	A10	-	-	0,02
Overige NAVO ⁵	4,00	A10	33,88	B9,B10	37,88
Landen met waarden onder de 10.000 euro: ⁶					
Aruba, Hongarije, Ierland, Ned.Antillen,	0,02	A8,A9,A10	0,01	B10	0,03

Nw.Zeeland, Portugal, Suriname, Tsjechië, Argentinië, Israël, Jordanië					
Totaal	362,32		155,95		518,27

Voetnoten behorende bij tabel 1 en tabel 2 van het tweede halfjaar van 2005

¹ De afronding naar twee cijfers achter de komma betekent voor zowel tabel 1 als tabel 2 dat subcategorieën waarvan de waarde onder de 10.000 euro blijft niet apart vermeld worden.

² De subcategorie A10 (onderdelen en componenten voor “wapens en munitie”), betreft in deze periode grotendeels leveranties van onderdelen van gevechtsvliegtuigen en gevechtshelikopters aan de fabrikanten van zulke systemen in de Verenigde Staten (totaal circa € 17 miljoen), leveranties van onderdelen van tanks en andere militaire gevechtsvoertuigen aan de Duitse fabrikant van zulke systemen (totaal ruim € 10 miljoen) en leveranties van delen en toebehoren voor het onderhoud aan een tweetal onderzeeboten van de Taiwanese marine (circa € 17 miljoen).

³ De subcategorie B10 onderdelen en componenten voor “overige militaire goederen” bestaat in deze verslagperiode voor een groot deel uit leveranties van delen van radar- en C3-systemen (Duitsland circa € 29 miljoen, Japan ruim € 13 miljoen en Turkije circa € 11 miljoen), maar omvat ook een leverantie van delen van Orion verkenningsvliegtuigen t.w.v. € 29 miljoen aan Duitsland en leveranties van delen van transporthelikopters aan verschillende NAVO-landen t.w.v. € 25 miljoen.

⁴ De waarde van de afgegeven vergunningen op eindbestemming Thailand is in deze periode toe te schrijven aan een vergunning voor de leverantie van (gebruikte) brandstoftanks voor M113-pantservoertuigen. Hoewel Thailand voor een aantal andere goederen in 2005 wel een aanvaardbare bestemming was, doorstond deze aanvraag voor reservedelen van pantservoertuigen de politieke toets niet. Bij de administratieve verwerking werd de vergunning echter abusievelijk toegekend, hetgeen pas aan het licht kwam en gecorrigeerd kon worden toen de vergunning tussentijds voor een verhoging van de waarde werd geretourneerd. Om de kans op herhaling van een dergelijke fout tot een minimum te beperken heeft de uitvoerende dienst terstond maatregelen getroffen om de kwaliteitscontrole op de administratieve verwerking van aanvragen aan te scherpen.

⁵ De post “overige NAVO-landen” heeft betrekking op vergunningen voor de uitvoer van onderdelen vallende onder de subcategorie A10, waarbij meerdere NAVO-landen (excl. Turkije, Roemenië en Bulgarije) als eindbestemming zijn toegestaan. In de praktijk wordt dit type vergunning gebruikt bij de toeleverantie van onderdelen aan producenten die uit voorraad willen kunnen leveren aan de op de vergunning als eindgebruikers vermelde NAVO-afnemers.

⁶ In Nederland is ook de uitvoer van pistolen of geweren voor sport- of jachtdoeleinden vergunningplichtig. Indien zulke vuurwapens voor langere tijd in het buitenland zullen verblijven, ook als deze meereizen met de eigenaar, zal een vergunning voor definitieve uitvoer aangevraagd moeten worden. Een deel van de uitvoer naar de in de opsomming vermelde bestemmingslanden, waarvoor de totale vergunningwaarde de 10.000 euro niet overschreed, heeft betrekking op dergelijke uitvoertransacties.

2005 (totaal)

Tabel 1: Waarde van afgegeven vergunningen voor de definitieve uitvoer van militaire goederen in 2005 per categorie ¹

Hoofdcategorie A "Wapens & Munitie"	2005 (waarde in mln euro's)
1. Tanks	-
2. Pantservoertuigen	36,00
3. Groot kaliber wapens (>12,7 mm)	-
4. Gevechtsvliegtuigen	-
5. Gevechtshelikopters	-
6. Oorlogsschepen	290,00
7. Geleideraketten	27,50
8. Klein kaliber wapens (≤12,7 mm)	0,34
9. Munitie en explosieven	12,81
10. Onderdelen en componenten voor "wapens en munitie" ²	180,75
Totaal Cat. A	547,40

Hoofdcategorie B "Overige militaire goederen"	2005 (waarde in mln euro's)
1. Overige militaire voertuigen	5,34
2. Overige militaire vliegtuigen en helikopters	352,01
3. Overige militaire vaartuigen	-
4. Militaire elektronica	78,12
5. ABC-stoffen voor militair gebruik	-
6. Militair oefenmaterieel	2,71
7. Producten voor bepantsering en bescherming	-
8. Militaire hulp- en productieapparatuur	7,60
9. Militaire technologie en programmatuur	6,22
10. Onderdelen en componenten voor "overige militaire goederen" ²	175,93
Totaal Cat. B	627,93
Totaal Cat A + B	1.175,33

Tabel 2: Waarde van afgegeven vergunningen voor de definitieve uitvoer van militaire goederen in 2005
per land van bestemming

2005 (totaal) waarde in mln euro's					
Land van bestemming	Cat. A	Specificatie	Cat. B	Specificatie	TOTAAL
Albanië	-	-	0,01	B1	0,01
Argentinië	-	-	0,06	B1	0,06
Australië	0,04	A10	0,07	B9, B10	0,11
Bahrein	-	-	0,04	B10	0,04
Brazilië	0,43	A10	-	-	0,43
Bulgarije	-	-	0,03	B4	0,03
Canada	4,40	A8, A10	0,39	B9, B10	4,79
Chili	295,55	A6, A9	0,07	B10	295,62
China	-	-	0,02	B4	0,02
Denemarken	1,87	A8, A10	0,06	B10	1,93
Duitsland	35,94	A8, A9, A10	347,95	B2, B4, B6, B9, B10	383,89
Egypte	40,00	A2, A7	0,36	B4	40,36
Estland	-	-	2,98	B1, B8	2,98
Finland	1,38	A10	1,19	B10	2,57
Frankrijk	2,02	A8, A9, A10	18,25	B4,B8,B9,B10	20,27
Griekenland	0,30	A9, A10	2,96	B9, B10	3,26
India	-	-	5,00	B9, B10	5,00
Indonesië	-	-	13,46	B8, B10	13,46
Italië	7,32	A9, A10	25,17	B4,B8,B9,B10	32,49

Japan	0,72	A9, A10	13,39	B4, B10	14,11
Litouwen	0,01	A10	-	-	0,01
Macedonië	-	-	3,26	B1, B4	3,26
Maleisië	-	-	1,59	B4	1,59
Marokko	-	-	0,18	B4, B10	0,18
Noorwegen	4,64	A8, A10	1,96	B8,B9,B10	6,60
Oostenrijk	0,04	A8, A9, A10	0,18	B8	0,22
Pakistan	0,14	A10	-	-	0,14
Polen	4,92	A8, A10	0,39	B10	5,31
Portugal	-	-	81,34	B2, B10	81,34
Qatar	-	-	0,53	B10	0,53
Roemenië	23,51	A7, A10	-	-	23,51
Rusland	-	-	0,02	B10	0,02
Rwanda	-	-	0,17	B1	0,17
Singapore	0,20	A9, A10	-	-	0,20
Spanje	1,53	A8,A10	5,49	B10	7,02
Suriname	-	-	0,04	B1	0,04
Taiwan	18,45	A9, A10	3,50	B10	21,95
Thailand	0,11	A10	2,69	B10	2,80
Tunesië	-	-	1,04	B4	1,04
Turkije	0,04	A8,A10	12,38	B4, B9, B10	12,42
Venezuela	-	-	7,67	B4, B10	7,67
Ver. Arab. Emiraten	-	-	0,31	B10	0,31

Ver. Koninkrijk	1,27	A1,A8,A9,A10	21,35	B4,B6,B9,B10	22,62
VS. van Amerika	89,52	A8,A9,A10	3,19	B4,B6,B9,B10	92,71
Zuid Korea	1,42	A9, A10	8,33	B4, B9, B10	9,75
Zweden	3,91	A8, A9, A10	5,82	B4,B6,B9,B10	9,73
Zwitserland	0,21	A10	-	-	0,21
Overige NAVO ³	7,49	A10	35,01	B9,B10	42,50
Landen met waarden onder de 10.000 euro: ⁴					
Aruba, Bangladesh, Hongarije, Ierland, Israël, Jordanië, Ned. Antillen, Nw. Zeeland, Peru, Sierra-Leone, Slowakije, Tsjechië, Vietnam.	0,02	A8,A9,A10	0,03	B4, B10	0,05
Totaal	547,40		627,93		1.175,33

Voetnoten behorende bij tabel 1 en tabel 2 van het jaar 2005 (totaal)

¹ De afronding naar twee cijfers achter de komma betekent voor zowel tabel 1 als tabel 2 dat subcategorieën waarvan de waarde onder de 10.000 euro blijft niet apart vermeld worden.

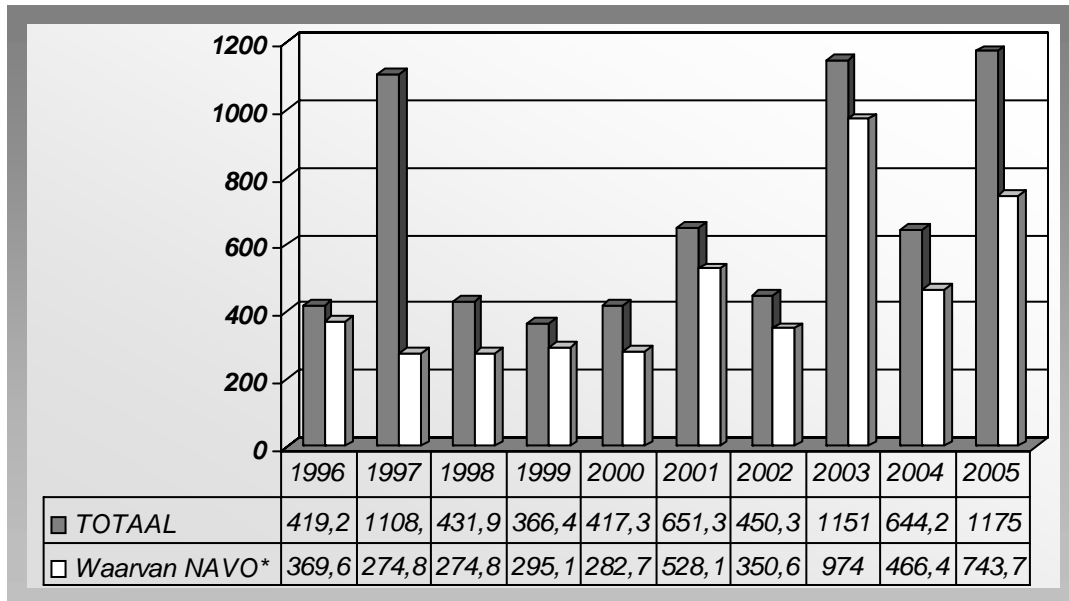
² Voor een toelichting over de belangrijkste leveranties die in het verslagjaar onder de categorieën A10 en B10 vielen, zij verwezen naar de verklarende voetnoten bij de tabellen over de 1e helft 2005 en de 2e helft 2005.

³ De post "overige NAVO-landen" heeft betrekking op vergunningen voor de uitvoer van onderdelen vallende onder de subcategorie A10, waarbij meerdere NAVO-landen (excl. Turkije, Roemenië en Bulgarije) als eindbestemming zijn toegestaan. In de praktijk wordt dit type vergunning gebruikt bij de toeleverantie van onderdelen aan producenten die uit voorraad willen kunnen leveren aan de op de vergunning als eindgebruikers vermelde NAVO-afnemers.

⁴ In Nederland is ook de uitvoer van pistolen of geweren voor sport- of jachtdoeleinden vergunningplichtig. Indien zulke vuurwapens voor langere tijd in het buitenland zullen verblijven, ook als deze meereizen met de eigenaar, zal een vergunning voor definitieve uitvoer aangevraagd moeten worden. Een deel van de uitvoer naar de in de opsomming vermelde bestemmingslanden, waarvoor de totale vergunningwaarde de 10.000 euro niet overschreed, heeft betrekking op dergelijke uitvoertransacties.

BIJLAGE 2: Ontwikkeling Nederlandse wapenexport 1996 - 2005

(waarde afgegeven vergunningen in miljoenen euro's)

* in 2005 waren de volgende 26 landen lid van de NAVO:

België, Bulgarije, Canada, Denemarken, Duitsland, Estland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Italië, Letland, Litouwen, Luxemburg, Nederland, Noorwegen, Polen, Portugal, Roemenië, Slovenië, Slowakije, Spanje, Tsjechië, Turkije, Verenigd Koninkrijk, Verenigde Staten van Amerika en IJsland.

**Bijlage 3: Waarde van afgegeven vergunningen
voor de doorvoer van militaire goederen
in 2005 ¹
per land van bestemming**

2005 <i>waarde in mln euro's</i>					
Land van bestemming	Cat. A	Specificatie	Cat.B	Specificatie	Totaal
IJSLAND	0,05	A10			0,05
KAZACHSTAN	0,13	A10			0,13
KROATIË	0,09	A10			0,09
NOORWEGEN	0,37	A10			0,37
OEKRAÏNE	0,30	A10			0,30
OMAN	0,03	A10			0,03
RUSLAND	0,25	A10			0,25
SAOEDI-ARABIË	0,03	A10			0,03
SERVIË EN MONTENEGRO	0,08	A10			0,08
VAE	0,10	A10			0,10
ZUID-AFRIKA	0,03	A10			0,03
COLOMBIA	-	-	5,04	B02	5,04
TOTAAL	1,46		5,04		6,50

¹ Zoals te doen gebruikelijk gaat het bij de afgegeven vergunningen voor doorvoer in veruit de meeste gevallen om de distributie via Nederland van een Amerikaans merk vizierkijkers. Bij distributie naar bestemmingslanden buiten de EU worden zulke vizierkijkers gedurende langere tijd in Nederland opgeslagen, maar vindt in douanetechnische zin geen invoer plaats. De vizierkijkers die bestemd zijn voor andere lidstaten worden in de praktijk wel al in Nederland ingevoerd. Dat betekent dat de overdracht naar andere EU-lidstaten dan in termen van het wapenexportbeleid geen doorvoer meer is maar een uitvoer. De waarde van de daartoe verstrekte uitvoervergunningen is dan ook opgenomen in de overzichten met betrekking tot de uitvoer van militaire goederen en niet in dit overzicht van doorvoervergunningen. De doorvoer met bestemming Colombia betrof de retourzending van enkele militaire helikopters (categorie B2) vanuit Rusland nadat deze een reparatie bij de oorspronkelijke fabrikant hadden ondergaan.

**Bijlage 4: Genotificeerde afgewezen vergunningaanvragen
(‘denial notifications’) in het kader van de EU
gedragscode in 2005¹**

Datum van notificatie	Nummer	Land van bestemming	Korte omschrijving	Ontvanger	Eind gebruiker	Reden voor weigering
12-05-2005	NL 01/2005	Iran	2e generatie beeldverster-kerbuizen ²	Electric optic & Laser industry, Shiraz, Iran	Politie van Iran	Criteria 2, 5, 6 en 7
12-05-2005	NL 02/2005	Colombia	2e generatie beeldverster-kerbuizen	Ministerie van Defensie van Colombia	Ministerie van Defensie van Colombia	Criteria 2 en 3
12-05-2005	NL 03/2005	Indonesië	Warmtebeeld camera's	Landmacht Indonesië	Landmacht Indonesië	Criteria 2 en 3
12-05-2005	NL 04/2005	Soedan	2e generatie beeldverster-kerbuizen	Ministerie van Defensie Soedan	Ministerie van Defensie Soedan	Criteria 2, 3, 4,6,7 en 8
22-06-2005	NL 05/2005	Georgië	2e generatie beeldverster-kerbuizen	Ministerie van Binnenlandse Zaken van Georgië	Politie van Georgië	Criteria 3 en 4
22-06-2005	NL 06/2005	Azerbazijan	2e generatie beeldverster-kerbuizen	Ministerie van Binnenlandse Zaken van Azerbazijan	Politie van Azerbazijan	Criteria 1 en 4
22-06-2005	NL 07/2005	Kazachstan	2e generatie beeldverster-kerbuizen	Ministerie van Binnenlandse Zaken van Kazachstan	Politie van Kazachstan	Criterium 2
22-06-2005	NL 08/2005	Oezbekistan	2e generatie beeldverster-kerbuizen	Ministerie van Binnenlandse Zaken van Oezbekistan	Politie van Oezbekistan	Criterium 2
22-06-2005	NL 09/2005	Tadzjikistan	2e generatie beeldverster-kerbuizen	Ministerie van Binnenlandse Zaken van Tadzjikistan	Politie van Tadzjikistan	Criterium 2
22-06-2005	NL 10/2005	Kirgizistan	2e generatie beeldverster-kerbuizen	Ministerie van Binnenlandse Zaken van Kirgizistan	Politie van Kirgizistan	Criteria 2, 3 en 4
22-06-2005	NL 11/2005	India	2e generatie beeldverster-kerbuizen	Ministerie van Binnenlandse Zaken van India	Politie van India	Criteria 2, 3 en 4
22-06-2005	NL 12/2005	Armenië	2e generatie beeldverster-kerbuizen	Ministerie van Binnenlandse Zaken van Armenië	Politie van Armenië	Criteria 1 en 4
22-06-2005	NL 13/2005	Turkmenistan	2e generatie beeldverster-kerbuizen	Ministerie van Binnenlandse Zaken van Turkmenistan	Politie van Turkmenistan	Criterium 2
28-03-2006	NL 14/2005	Georgië via Israël	2e generatie beeldverster-kerbuizen	Ministerie van Defensie van Georgië	Luchtmacht van Georgië	Criteria 3 en 4
28-03-2006	NL 15/2005	India	2e generatie beeldverster-kerbuizen	Ministerie van Defensie van India	Luchtmacht van Georgië	Criteria 2, 3 en 4

Voetnoten bij bijlage 4:

¹ Hoewel in de titel van dit overzicht nog altijd gesproken wordt van afgewezen vergunningaanvragen gaat het hier in de meeste gevallen om afgewezen sondages (proefaanvragen). In het kader van de EU Gedragscode hebben de lidstaten in beginsel

afgesproken om ook zulke afgewezen sondages aan elkaar te notificeren. Bij de nummers NL 01/2005 tot en met NL 13/2005 gaat het steeds om dergelijke sondages.

² In alle gevallen waar bij de omschrijving 2^e generatie beeldversterkerbuizen vermeld staat betreft het goederen voor tweërlei gebruik, post 6A002a2a uit de bijlage van de Dual Use Verordening. Indien zulke goederen bedoeld waren voor leger, politie of veiligheidsdiensten van het beoogde land van eindbestemming dan geldt voor afgewezen aanvragen en sondages dat Nederland deze ook in EU-verband notificeert. Naast de eerder vermelde afgewezen sondages en afgewezen aanvragen voor dual use goederen bestemd voor leger, politie of veiligheidsdiensten is Nederland voornemens om in het kader van de EU Gedragscode ook de afgewezen doorvoervergunningen aan de andere lidstaten te notificeren. Voor zover andere lidstaten een vergunningplicht kennen voor doorvoer zullen deze dan ook gehouden zijn om consultaties te verrichten indien zij met een vergelijkbare aanvraag geconfronteerd worden. Op die wijze draagt een uitbreiding van de reikwijdte van de Nederlandse notificaties bij aan verdere harmonisatie van het wapenexportbeleid binnen de EU. Bovendien zal de notificatie- en consultatieprocedure meer duidelijkheid kunnen verschaffen over de feitelijke implementatie van EU-maatregelen in de verschillende lidstaten. Inzicht in die feitelijke implementatie kan op zichzelf weer input leveren voor de beleidsvorming. De vergrote transparantie in Nederland zelf draagt daar ook aan bij. Zo bleek bij de opstelling van de overzichten van doorvoermeldingen ten behoeve van de EZ-website dat daar een aantal meldingen voor eigendomszendingen naar Zimbabwe (particulieren die met hun jachtgeweer reizen) tussen zaten. Voor Zimbabwe geldt echter een veelomvattend EU-wapenembargo. Eigendomszendingen worden normaliter alleen geregistreerd voor statistische doeleinden maar besloten is om ook op deze zendingen in het vervolg de ad hoc vergunningplicht voor doorvoer toe te passen in gevallen waarin bekend is dat de bestemming een land is waarop een dergelijk embargo rust. Door in zulke gevallen de afwijzing van vergunningen expliciet te notificeren bij de EU-partners kan via de consultatieprocedure meer inzicht worden verkregen over de reikwijdte van eventuele doorvoervergunningen van die partners en hun benadering van het verschijnsel eigendomszendingen. Hoewel het voorbeeld van het EU-wapenembargo op Zimbabwe niet voorziet in een rechtsgrondslag voor inbeslagname van eigendomszendingen en dus terugzending naar het land van herkomst zal volgen, zal de gekozen aanpak wel het signaal afgeven dat deze zendingen niet via Nederlands grondgebied zullen kunnen plaatsvinden.

**Bijlage 5: Overzicht van door de regering aan buitenlandse partijen
verkocht overtollig defensiematerieel in 2005 ¹**

Type materieel	Aan/via ²	Land van Eindbestemming	Eindgebruiker ³
Munitie, kaliber .303		Griekenland	Griekse ministerie van Defensie
Orion P-3C vliegtuigen		Portugal	Portugese ministerie van Defensie
Militaire voertuigen o.a. DAF YA 4440, YAK 4440, YAZ 2300, YF 4442 en MB 290D		Rep. Macedonië	Ministerie van Defensie van de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië
Mijnenjagers van de Alkmaarkklasse		Letland	Letse ministerie van Defensie
SRBOC Chaff patronen		Chili	Chileense ministerie van Defensie
Reservedelen Orion P-3C vliegtuigen	Bundesamt fur Wehrtechnik und Beschaffung	Duitsland	Duitse ministerie van Defensie
Wielvoertuigen en aggregaten		Estland	Estse ministerie van Defensie
Munitie, kalibers 76mm, 30 mm en .50		Chili	Chileense ministerie van Defensie
F-16A/B MLU jachtvliegtuigen		Chili	Chileense ministerie van Defensie
Reservedelen M113 pantservoertuigen	Rheinmetall Waffe Munition GmbH	Duitsland	Duitse ministerie van Defensie
M-Fregatten	De Belgische Staat	België	Belgische ministerie van Defensie
Totale contract-waarde			€493,738,760

Voetnoten bij bijlage 5:

¹ Het vermelde bedrag is gebaseerd op de waarde van de in 2005 getekende contracten. Daadwerkelijke levering van de goederen heeft niet in alle gevallen in 2005 plaatsgevonden.

² De verkoop van overtollig defensiematerieel vindt soms plaats via een particulier bedrijf ten behoeve van een bij de verkoop reeds bekende eindgebruiker, dan wel aan een particulier bedrijf voor eigen gebruik of voor wederverkoop door dat bedrijf aan (een) nog niet bekende eindgebruiker(s). Zie ook noot 3.

³ Verkoop van militaire goederen aan particuliere afnemers vindt slechts plaats aan in Nederland of in landen met een adequaat wapenexportbeleid gevestigde bedrijven (NAVO- en EU-lidstaten, alsmede Australië, Japan, Nieuw-Zeeland en Zwitserland). Indien deze bedrijven in het buitenland zijn gevestigd en zij de betreffende goederen zouden willen heruitvoeren, dan dienen zij hiervoor van tevoren toestemming te vragen aan de bevoegde Nederlandse autoriteiten (Domeinen). Voorts zullen zij een exportvergunning dienen aan te vragen in het land van vestiging.

Bijlage 6: Overzicht van wapenembargo's van kracht in 2005 ¹

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de internationale wapenembargo's, zoals deze van kracht waren in 2005. Voorts staat aangegeven van welke organisaties deze embargo's zijn uitgegaan en op grond van welk besluit zij zijn ingesteld.

LAND	SOORT EMBARGO	DUUR EMBARGO	GENOMEN BESLUIT	OPMERKINGEN
Afghanistan	VN-embargo	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 1333 (2000)	Geldt nog steeds jegens Bin Laden, Al Qaida en Taliban Zie ook GBVB 2002/402
Armenië	VN-embargo (niet bindend)	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 853 (1993)	
	OVSE-embargo m.b.t. wapens en munitie t.b.v. strijdende partijen in Nagorno-Karabach	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	Besluit van het Senior Comité (voorloper Permanente Raad) van 28 februari 1992	
Azerbeidzjan	VN-embargo (niet bindend)	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 853 (1993)	
Bosnië-Herzegovina	Uitzondering voor leveranties van kleine wapens aan politie van B.H.	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	Gemeenschappelijk standpunt 1999/481/GBVB	NB Embargo is in 2006 ingetrokken met 2006/29/GBVB
	Uitzondering voor niet-dodelijke militaire goederen t.b.v. humanitaire doeleinden of bedoeld ter bescherming	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	Gemeenschappelijk standpunt 2004/798/GBVB	Ontstaan uit: 2003/297/GBVB
Democratische Republiek Congo	VN-embargo (voor groepen en militairen opererend in Noord en Zuid Kivu en Ituri en groepen die geen partij zijn bij de Global and All-	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 1596 (2005)	Resolutie is aanvulling & verlenging van VN Veiligheidsraad Resolutie 1493 (2003)

	inclusive overeenkomst. Uitzonderingen voor leveranties aan MONUC of voor niet-dodelijke militaire goederen t.b.v. humanitaire doeleinden of bedoeld ter bescherming			
	EU-embargo	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	Verklaring 33/93 van de Raad van 7 april 1993	Opgenomen in 2005/440/GBVB
	Uitzonderingen: - materieel t.b.v. VN/MUNUC personeel - niet-dodelijke goederen t.b.v. humanitaire doeleinden of bedoeld ter bescherming - Onder voorwaarden: DRC army & national police)	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	Gemeenschappelijk standpunt 2005/440/GBVB Amendement: 2005/846/GBVB	Ontstaan uit: 2002/829/GBVB
China (m.u.v. Hong Kong en Macau)	EU-embargo	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	Verklaring van de alg. Raad van 27 juni 1989	
Irak	VN-embargo	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 661 (1990)	Aan te raden om Irak resoluties even goed te controleren
	Uitzondering voor wapenverkopen aan bezettende machten	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 1483 (2003)	
	Uitzondering voor militair materieel t.b.v. de regering van Irak of de multinationale troepenmacht zoals ingeroepen onder VN VR Resolutie 1511 (2003) om de	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 1546 (2004)	

	doelen van VN VR Resolutie 1546 (2004) te dienen			
	EU-embargo	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	Gemeenschappelijk standpunt 2003/495/GBVB	Ontstaan uit verklaring 56/90 van de Raad van 4 augustus 1990
	Uitzondering: materieel t.b.v. bezettende machten	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	Gemeenschappelijk standpunt 2003/495/GBVB	
	Uitzondering voor militair materieel t.b.v. regering Irak of de multinationale troepenmacht zoals ingeroepen onder VN VR 1511 (2003) om de doelen van VN VR Resolutie 1546 (2004) te dienen	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	Gemeenschappelijk standpunt 2004/553/GBVB	
Ivoorkust	VN-embargo	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 1643	Is een verlenging van VN VR Resolutie 1572 (2004) - geldig tot 15 dec 2006
	EU-embargo	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	Gemeenschappelijk standpunt 2006/30/GBVB	Ontstaan uit 2004/852/GBVB
Liberia	VN-embargo	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 1521 (2003)	Ontstaan uit VN VR Resolutie 1343 (2001)
	Verlenging met 12 maanden van NV VR Resolutie 1521	M.i.v. 20 december 2005	VN Veiligheidsraad Resolutie 1647 (2005)	
	Aanpassing VN VR Resolutie	M.i.v. 13 juni 2006	VN Veiligheidsraad Resolutie 1683	Op case-to-case basis kunnen leveranties aan security forces te Liberia door VN Sanctions Committee in behandeling genomen worden

	EU-embargo	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	Gemeenschappelijk standpunt 2001/357/GBVB	
	Uitzonderingen voor: - goederen t.b.v. een internationaal trainings en hervormings programma voor het leger en de politie - niet-dodelijke militaire goederen t.b.v. humanitaire doeleinden en bedoeld ter bescherming	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	Gemeenschappelijk standpunt 2006/31/GBVB	Verlenging van 2004/137/GBVB
Birma (Myanmar)	EU-embargo	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	Gemeenschappelijk standpunt 2006/318/GBVB	Ontstaan uit: verklaring alg. raad van de EU van 29 juli 1991
Rwanda	VN-embargo	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 918 (1994)	
	Resolutie 918 is eveneens van toepassing op verkoop van wapens aan personen in aangrenzende landen, in gevallen waarin deze wapens bedoeld zijn voor gebruik in Rwanda	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 997 (1995)	
	Uitzonderingen m.b.t. leveranties aan de Rwandese overheid via specifieke invoerkanalen	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 1011 (1995)	
Sierra Leone	VN-embargo (t.a.v. leveranties aan niet-regeringstroepen)	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 1171 (1998)	

	Resolutie 1171 (1998) niet van toepassing op goederen t.b.v. samenwerking met UNAMSIL en de regering van Sierra Leone	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 1299 (2000)	
	EU-embargo (m.u.v. leveranties aan de overheid van Sierra Leone, ECOMOG en de VN)	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	Gemeenschappelijk standpunt 1998/409/GBVB	
Soedan	VN-embargo (m.u.v. leveranties VN/humanitaire doeleinden)	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 1556 (2004)	
	Uitbreiding VN VR Resolutie met Noord, Zuid en West Darfur	M.i.v. 29 maart 2005	VN Veiligheidsraad Resolutie 1591 (2005)	
	EU-embargo	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	Gemeenschappelijk standpunt 2005/411/GBVB	Ontstaan uit: - 2004/31/GBVB - 2004/31/GBVB - 2004/510/GBVB
Somalië	VN-embargo	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 733 (1992)	
	Uitzonderingen op Resolutie 733 (1992) uitrusting voor humanitaire doeleinden	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 1356 (2001)	
	Bevestiging dat embargo ook van toepassing is op technisch advies, militaire en financiële assistentie, alsmede training	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 1425 (2002)	
	EU-embargo	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	Gemeenschappelijk standpunt 2002/960/GBVB	
Oezbekistan	EU-embargo (m.u.v. enkele uitzonderingen	M.i.v. 14 november	Gemeenschappelijk standpunt 2005/792/GBVB	

	EU/VN humanitaire projecten)			
Zimbabwe	EU-embargo	Gedurende het hele verslagjaar van toepassing	Gemeenschappelijk standpunt 2004/161/GBVB	Ontstaan uit 2002/145/GBVB

¹ Voor actuele informatie over sancties en embargo's kunt u op de website www.exportcontrole.ez.nl doorklikken naar overzichten die worden bijgehouden door de Europese Commissie. Via deze overzichten zijn ook de teksten van de verschillende besluiten toegankelijk.

Bijlage 7: Overzicht van de in 2005 beantwoorde schriftelijke vragen van de Tweede Kamer betreffende het wapenexportbeleid

10-03-2005 Kamerstuk 2004-2005, 22054, nr. 86, Tweede Kamer Wapenexportbeleid; Antwoorden op vragen n.a.v. verslag schriftelijk overleg (Kamerstuk 22054, nr. 82) over het Nederlandse exportbeleid (52 vragen met antwoorden)

28-04-2005 Kamervragen met antwoord 2004-2005, nr. 1483, Tweede Kamer. Vragen van het lid Van Velzen (SP) aan de minister voor Ontwikkelingssamenwerking en de staatssecretaris van Economische Zaken over de ITEC-beurs in Amsterdam. (Ingezonden 29 maart 2005)

19-05-2005 Kamervragen met antwoord 2004-2005, nr. 1610, Tweede Kamer. Vragen van het lid Van Baalen (VVD) aan de staatssecretarissen van Defensie en van Economische Zaken en de minister van Buitenlandse Zaken over de verkoop van Nederlandse onderzeeboten. (Ingezonden 14 april 2005)

09-09-2005 Kamervragen met antwoord 2004-2005, nr. 2281, Tweede Kamer. Vragen van het lid Van Velzen (SP) aan de minister van Buitenlandse Zaken en de staatssecretaris van Economische Zaken over de levering van Nederlandse patrouillevliegtuigen aan het Nepalese leger. (Ingezonden 7 juli 2005)

03-11-2005 Kamervragen met antwoord 2005-2006, nr. 199, Tweede Kamer. Vragen van het lid Van Velzen (SP) aan de staatssecretarissen van Defensie, van Economische Zaken en van Financiën over de betaling van smeergeld aan generaal Pinochet. (Ingezonden 15 september 2005)

04-11-2005 Kamervragen met antwoord 2005-2006, nr. 215, Tweede Kamer. Vragen van de leden Van der Staaij (SGP) en Koenders (PvdA) aan de ministers van Buitenlandse Zaken en voor Ontwikkelingssamenwerking en aan de staatssecretarissen van Economische Zaken en van Defensie over wapenverkoop aan Egypte. (Ingezonden 16 september 2005)